

Högtidstalet

Det talade ordet gäller

Eders Majestäter

Eders Kungliga Högheter

Excellenser

Kära nationaldagsfirare - här på Skansen och runt om i hela vårt sommarfagra land

För hundra år sedan befann sig Sverige och Europa i en brytningstid. På kontinenten hade ett världskrig rasat och fyra imperier gått under. I Sverige rådde svåra tider med oro och hungerkravaller, rädslan för revolution också här var påtaglig. I november 1918 ankrades en pansarbåt med pålitlig besättning på Stockholms ström som ett skydd mot kupp försök.

Samtidigt gick kampen för allmän och lika rösträtt in i slutskedet. Många var de aktiva i rösträttsrörelsen, många var deras insatser och hårt var deras arbete. Äntligen var målet nära och det blev ingen revolution. Det blev en kompromiss. Riksdagen fattade, över partigränserna, i december 1918 ett principbeslut om allmän och lika rösträtt för både kvinnor och män. Det var ett avgörande steg på vägen mot en fullvärdig demokrati.

Processen har på flera vis präglat vårt land sedan dess. Dåtidens politiker slog in på den väg av fredliga kompromisser som kännetecknar den svenska grundlagsutvecklingen och, i kritiska lägen, svensk politik i stort.

I dag har vi samlats för att fira vår nationaldag och vår flagga – symboler som för oss samman. Jag är hedrad över att få tala till er denna mest svenska av dagar.

I år, och kommande år, vill jag dessutom att ni firar lite extra, både på nationaldagen och andra dagar, tillsammans med oss i riksdagen när vi högtidlighåller hundraårsminnet av demokratins genombrott i Sverige.

Riksdagens jubileum tar fasta på några historiska milstolpar och inleddes hundra år efter riksdagens principbeslut i december 1918. Vi fortsätter via 1919 när den stora rösträttsreformen först röstades igenom i riksdagen och riksdagsvalet 1921 då kvinnor äntligen fick rösta. Vi avslutar firandet hundra år efter att de första fem kvinnliga ledamöterna tog plats i riksdagen 1922.

Samtidigt vill vi också sätta strålkastarljuset på frågan om hur vi på bästa sätt kan försvara och utveckla vår demokrati. Det vill jag tala mer om när jag och de vice talmännen, tillsammans med en vandringsutställning om demokrati, reser runt under jubileet. Begreppet ”talmansrunda” blev ju känt under regeringsbildningen i höstas, ni vet den som tog sådan tid. Men de 134 dagarna var ingenting mot vår talmansrunda genom Sverige. Den kommer att ta flera år!

Men även riksdagen tar ibland en kortare väg. Här på Skansen besöker man hela Sverige under en enda promenad. För en vecka sedan invigde vi vår vandringsutställning om demokratin just här, på dagen hundra år efter ”Kvinnornas medborgarfest” som också hölls på Skansen. Då firades att Sveriges riksdag just hade fattat det första beslutet om att ändra grundlagen för att införa allmän och lika rösträtt.

Den dagen 1919 var fylld av möten och festligheter runt om i stan. En av talarna var Selma Lagerlöf. Hon beskrev den långa rösträttskampen som att stå i mörka natten och klappa på det egna hemmets port när männen innanför – fäder, bröder, söner och makar – inte ville öppna dörren och släppa in kvinnorna till det hon kallade ”medborgarskap i det egna älskade fosterlandet”.

Rätten att rösta och själva valhandlingen utgör den kanske tydligaste länken mellan stat och medborgare. Då är det, för att låna Selma Lagerlöfs ord, en ”rätt fordran” att vi alla ska vara både ansvariga och inkluderade.

Idag är demokratin en självklar del av Sverige, en del av den värdegrund som kännetecknar vårt samhälle. En riksdag och en regering baserad på folkviljan. Alla människors lika värde. Mänskliga fri- och rättigheter. Rättsstatens idé om att den offentliga makten utövas under lagarna.

Även i en tid som vår, när demokratin utmanas i vårt land och på andra håll, har vi anledning att se tillbaka på historiska segrar. Men det är också upp till oss att lägga grunden för demokratin i morgon.

Nationaldagsfirare,

Min mormor Ingrid föddes 1918, innan kvinnor hade rösträtt. Nu är hon borta, liksom nästan alla andra som levde när dörren till vår moderna demokrati pressades upp i Selma Lagerlöfs mörka natt och ljuset till sist föll ut på tröskeln. Men arvet från 1918 lever vidare.

För hundra år sedan befann sig Sverige och Europa i en brytningstid. Sverige valde väg. Demokratins väg. Jämställdhetens väg. Kompromissernas väg.

Det arvet ställer krav på oss som lever nu.

Vi får inte ta demokratin för given. Varje ny generation måste vinnas för demokratins ideal.

Vi får inte ta jämställdheten för given. Mycket återstår innan var och en lever ett liv som fullt ut präglas av jämställdhet.

Vi får inte ta förmågan till breda kompromisser för given. Varje skyttegrav som grävs för djup gör det svårare att nå fram till enighet den dag landets framtid står på spel.

Men i dag, på nationaldagen, fylls jag främst av stolthet och glädje när jag tänker på arvet från 1918. Hundra år senare sätter det fortfarande sin prägel på Sverige. Låt oss tillsammans hålla det arvet levande i hundra år till.

Ja, jag vill leva, jag vill dö med demokratin, med jämställdheten och med kompromisserna.

Tack!